

VIII JORNADA INNOVATION ROOMS

ROOM 4

IA, traducció i literatura:
experiències i reptes a l'aula

ROOM 4

IA, traducció i literatura: experiències i reptes a l'aula

CONTINGUT

- 1. Diana González Pastor (UV):** "Traducció de patents i intel·ligència artificial: experiències docents a l'aula de traducció"
- 2. Blanca Mallén Dorado (UV):** "La idiomàtica en el focus: noves possibilitats i reptes dels LLM a l'aula"
- 3. Andrea Artusi (UV):** "IA generativa i traducció de voice-over: experiències d'innovació docent en el Màster en Traducció Creativa i Humanística"
- 4. María López Rubio (UJI):** "La innovació digital en la traducció científica: entre l'expertesa humana i els sistemes automàtics"
- 5. Cinta Gallent-Torres (UV, REDIE-CYTED), Magdalena Dánko (Universitat d'Opole), Magdalena Tokarska (Universitat d'Opole) i Halina Chmiel-Bożek (Commission de l'Education national de Cracovie):** "La interpretació de l'implícit en traducció: IA, inferència i mediació traductora"
- 6. Silvia Hueso Fibla (UV):** "Integrant la IA a l'aula de literatura francesa"
- 7. María López Rubio (UJI) i Robert Martínez Carrasco (UJI):** "Per què apostar per les competències no instrumentals en ple auge de l'automatització: competència traductora, didàctica de la traducció i traducció inversa"

Traducció de patents i intel·ligència artificial: experiències docents a l'aula de traducció

Diana González Pastor (UV)

La intel·ligència artificial generativa (IAG) s'ha convertit en una eina que permet una major automatització de les diferents tasques que formen part del procés traductor. Aquesta comunicació presenta la innovació docent realitzada en l'assignatura Traducció Especialitzada 2 (anglès-espanyol) amb estudiants de 4t curs del Grau en Traducció i Mediació Interlingüística de la Universitat de València. La seqüència didàctica implementada, que fomenta la reflexió crítica de l'estudiantat i l'alfabetització en IA, inclou activitats per a la pràctica de la traducció humana, la traducció automàtica neuronal i l'ús dels LLM amb diferents finalitats, com per exemple la creació de glossaris o la postedició automàtica de textos de patents i propietat industrial.

Els resultats dels qüestionaris i dels informes raonats de l'estudiantat mostren una predisposició a adoptar les noves eines d'intel·ligència artificial generativa amb un nivell mitjà de confiança en els resultats que aporten. No obstant això, s'hi inclouen matisos i dubtes quant a la seua fiabilitat i rigor ètic a l'hora d'utilitzar-les en l'entorn professional.

La idiomaticitat en el focus: noves possibilitats i reptes dels LLM a l'aula

Blanca Mallén Dorado (UV)

La popularització del sistema conversacional ChatGPT va donar inici a un nou canvi de paradigma liderat per la intel·ligència artificial (IA) generativa que ha impactat en la formació de traductors. Els LLM, si bé suposen una extensa caixa d'eines que ha obert noves possibilitats per a la traducció, també han incrementat la necessitat de reflexionar sobre les implicacions ètiques del seu ús.

Així, es presenta un experiment d'innovació docent dut a terme en el marc del PíEE IATrad, concretament en l'assignatura de Traducció inversa espanyol/català-anglès de la Universitat de València. Aquest experiment se centra en la introducció dels LLM en la fase de postproducció, com a eina d'assistència a l'hora de proporcionar retroalimentació a l'estudiantat sobre les seues traduccions inverses.

Més enllà de donar a conèixer aquestes noves possibilitats, inaccessibles amb les tecnologies de la traducció anteriors, l'experiment es proposa amb l'objectiu de potenciar l'avaluació crítica de l'estudiantat sobre criteris d'equivalència i adequació i, en general, davant els beneficis i limitacions de la IA generativa.

IA generativa i traducció de voice-over: experiències d'innovació docent en el Màster de Traducció Creativa i Humanística

Andrea Artusi (UV)

Aquesta comunicació presenta una experiència docent desenvolupada en l'assignatura Traducció de Documentals del Màster Universitari en Traducció Creativa i Humanística de la Universitat de València. La proposta didàctica es va articular al voltant de tres activitats complementàries: l'elaboració de prompts per a la traducció de documentals, la comparació entre traduccions realitzades amb i sense suport d'intel·ligència artificial i una tasca de traducció audiovisual basada en la interacció iterativa amb ChatGPT i la posterior postedició humana.

La recollida de dades es va realitzar mitjançant qüestionaris, diaris guiats i activitats de reflexió metacognitiva. Els resultats mostren que l'estudiantat percep la intel·ligència artificial com una eina útil per a agilitzar el procés traductor, facilitar la documentació i proporcionar esborranys inicials. No obstant això, també identifica limitacions en aspectes clau de la traducció per a voice-over, com l'oralitat, la naturalitat discursiva i l'adaptació a les restriccions pròpies d'aquesta modalitat.

Així mateix, l'experiència posa de manifest una transformació del paper del traductor, cada vegada més vinculat a tasques d'avaluació, postedició i supervisió crítica. L'experiència confirma la necessitat d'incorporar la intel·ligència artificial a la formació de traductors des d'una perspectiva crítica que fomenti competències d'interacció amb aquestes eines, documentació, verificació i control de qualitat.

La innovació digital en la traducció científica: entre l'expertesa humana i els sistemes automàtics

María López Rubio (UJI)

Aquesta comunicació presenta una experiència docent desenvolupada en una assignatura de traducció científicotècnica centrada en l'anàlisi de l'impacte de la traducció automàtica i la intel·ligència artificial en la traducció especialitzada cap al català. La proposta parteix d'un context especialment rellevant des del punt de vista sociolingüístic i tecnològic: el català és una llengua amb menor presència en els grans models lingüístics, fet que pot condicionar tant la qualitat dels resultats com les pràctiques d'aprenentatge de l'estudiantat.

L'estudi s'ha dut a terme en grups reduïts de traducció científicotècnica, en els quals es treballen àmbits especialitzats diversos, com ara la tecnologia, les ciències mediambientals, la biotecnologia o l'àrea sociosanitària. La metodologia s'emmarca en una experiència PIEE organitzada en dos fases diferenciades: una primera traducció sense recursos electrònics, basada exclusivament en els coneixements propis i, ocasionalment, materials en paper; i una segona fase amb ús de recursos digitals, incloent-hi traducció automàtica i eines d'intel·ligència artificial.

Els resultats mostren diferències significatives entre les diferents modalitats de traducció. Les eines d'intel·ligència artificial tendeixen a generar textos més fluids i naturals, mentre que la traducció automàtica presenta més calcs i estructures influïdes per l'anglès. Per la seua banda, les traduccions sense recursos electrònics evidencien més inseguretat terminològica i errors lingüístics, però també una major implicació cognitiva i consciència lingüística per part de l'estudiantat. En l'àmbit terminològic, la IA ofereix sovint solucions adequades, encara que no sempre consistents ni normativament ajustades en català.

Pel que fa a la percepció de l'estudiantat, l'ús de la IA redueix la frustració i facilita el procés traductor, però també genera una menor sensació d'autoria i participació activa en la presa de decisions. En conjunt, els resultats evidencien la necessitat d'integrar la tecnologia des d'una perspectiva crítica i reflexiva, especialment en llengües com el català, on la competència lingüística continua sent determinant per garantir la qualitat de la traducció especialitzada.

La interpretació de l'implícit en traducció: IA, inferència i mediació traductora

Cinta Gallent-Torres (UV, REDIE-CYTED), **Magdalena Dánko** (Universitat d'Opole), **Magdalena Tokarska** (Universitat d'Opole) i **Halina Chmiel-Bożek** (Commission de l'Éducation nationale de Cracovie)

Aquest projecte forma part de les iniciatives del Projecte d'Innovació Educativa (PIEE) "La influència de la IA generativa en la producció discursiva dels estudiants universitaris" (ref. 3898146), finançat pel Vicerectorat de Formació Permanent, Transformació Docent i Ocupació de la Universitat de València. Es desenvolupa en col·laboració entre estudiants universitaris de València, Opole i Cracovia, i té com a objectiu principal potenciar les competències lingüístiques, interculturals i de pensament crític a través de l'anàlisi de l'implícit en textos periodístics francòfons. La iniciativa parteix d'una perspectiva pragmlingüística que entén que el significat d'un text no es limita a les paraules que conté, sinó que es construeix també a partir de referències culturals, contextos històrics i geopolítics, estratègies discursives i recursos estilístics sovint implícits.

El projecte consta de tres fases. En la primera, els estudiants seleccionen i analitzen textos periodístics d'actualitat en llengua francesa. A partir d'aquests textos, identifiquen i interpreten elements implícits, intencions comunicatives, connotacions, emocions, valors i recursos retòrics com ara metàfores, antítesis, ironies o personificacions, la qual cosa afavoreix el debat intercultural i la reflexió sobre la manera en què els significats poden variar segons el context lingüístic i cultural. En la segona, tradueixen aquests textos cap a la llengua materna amb el suport de diverses eines de traducció automàtica. Mitjançant activitats de revisió entre iguals, els participants comparen les diferents versions produïdes, analitzen les dificultats derivades de la traducció de l'implícit i reflexionen sobre les limitacions dels sistemes automàtics davant fenòmens discursius complexos. La innovació principal del projecte rau en la incorporació de la intel·ligència artificial generativa com a instrument d'aprenentatge. En la fase final, els estudiants dissenyen i configuren agents conversacionals mitjançant eines d'IA per tal de simular situacions argumentatives, formular i defensar opinions, construir contraarguments i millorar les seues habilitats de comunicació oral i escrita. Aquest procés permet treballar simultàniament la competència discursiva, la interpretació crítica dels missatges, l'autonomia de l'aprenentatge i la reflexió metalingüística.

En definitiva, el projecte constitueix una experiència innovadora que combina aprenentatge col·laboratiu internacional, traducció, anàlisi crítica del discurs i intel·ligència artificial, amb l'objectiu de formar estudiants capaços d'interpretar els significats implícits dels textos, desenvolupar una mirada crítica davant la informació i utilitzar les tecnologies emergents de manera reflexiva, responsable i amb sentit.

Integrant la IA a l'aula de literatura francesa

Silvia Hueso Fibla (UV)

Aquest treball aborda la integració de la intel·ligència artificial (IA) en l'ensenyament universitari de llengua i literatura, destacant tant les seues potencialitats creatives i pedagògiques com la necessitat d'una reflexió ètica sobre el seu ús. En aquest context, es presenta una experiència desenvolupada en l'assignatura TICs aplicades a la llengua francesa del Grau en Llengües Modernes i les seues Literatures de la Universitat de València.

La metodologia es basa en un seminari de 12 hores adreçat a l'estudiantat de primer curs, estructurat en diverses activitats pràctiques. Entre aquestes, s'inclou un estudi contrastiu de fonts generades per diferents xatbots per tal de fomentar l'honestat acadèmica; exercicis d'anàlisi i traducció poètica, seguits d'una pràctica de creació musical a partir d'aquestes traduccions; la generació d'imatges mitjançant IA a partir de textos literaris; l'ús de la IA com a assistent en gramàtica i pronunciació; i, finalment, l'elaboració d'un pòdcast crític sobre qüestions com els biaixos de classe, raça i gènere, l'impacte mediambiental de la IA i el seu paper en l'ensenyament de llengües i la creació artística.

Els resultats mostren un desenvolupament significatiu de la consciència crítica de l'estudiantat respecte a l'ús de la IA, així com una millora en la seua capacitat per integrar aquestes eines de manera reflexiva en processos creatius i acadèmics.

Es conclou que la incorporació guiada de la IA a l'aula universitària afavoreix tant l'adquisició de competències digitals com el pensament crític, sempre que s'acompanye d'una adequada reflexió ètica i pedagògica.

Per què apostar per les competències no instrumentals en ple auge de l'automatització: competència traductora, didàctica de la traducció i traducció inversa

María López Rubio (UJI) i Robert Martínez Carrasco (UJI)

Aquesta comunicació presenta una experiència d'innovació docent desenvolupada a l'aula de traducció inversa espanyol-anglès en el Grau en Traducció i Interpretació. La proposta parteix d'un context marcat per la inseguretat lingüística de l'estudiantat, la percepció de la traducció inversa com una pràctica secundària i la creixent dependència d'eines de traducció automàtica i intel·ligència artificial. Davant aquesta situació, el projecte planteja una aproximació dual: d'una banda, la recuperació intermitent de recursos analògics (diccionaris i gramàtiques en paper, així com tasques sense suport tecnològic) per a reforçar subcompetències estratègiques i de transferència; i, d'altra, el desenvolupament de competències d'alfabetització en prompting aplicades a l'ús crític de models d'intel·ligència artificial generativa.

La metodologia es va implementar mitjançant una experiència PíEE en què l'estudiantat va seleccionar de manera autònoma fragments no traduïts prèviament d'entre 150 i 200 paraules relacionats amb els blocs temàtics de l'assignatura. Cada text es va traduir en distintes condicions de treball: primer mitjançant recursos en paper o sense recursos externs i, posteriorment, mitjançant traducció automàtica i intel·ligència artificial. Després de cada fase, l'alumnat va completar qüestionaris de reflexió centrats en la percepció del procés, les dificultats trobades, l'autonomia, la creativitat i la qualitat percebuda de les traduccions.

Els resultats mostren que el treball sense recursos electrònics pot generar inicialment una sensació d'inseguretat entre l'estudiantat i alentir el procés traductor, especialment per les limitacions lèxiques i l'accés més lent a la informació. No obstant això, l'alumnat identifica també beneficis significatius relacionats amb el desenvolupament de la creativitat, el pensament crític, l'autonomia i la confiança en el propi criteri traductor. Així mateix, l'experiència afavoreix una major consciència de les pròpies mancances lingüístiques i de la necessitat d'intervindre activament sobre els outputs generats per les eines d'IA. En conjunt, els resultats apunten a la necessitat de replantejar la formació en traducció inversa des de models híbrids que integren alfabetització tecnològica i enfortiment de les competències traductores fonamentals.

VIII JORNADA INNOVATION ROOMS

COORDINACIÓ

Cinta Gallent-Torres (UV)
Maria Josep Picó (UV)

COMITÉ ORGANITZADOR

Julia Aguilar Miquel (UV)
María Rosa Álvarez Sellers (UV)
Enrique Cerezo Herrero (UV)
Carlos López-Olano (UV)
Adrià Martí-Badia (UV)
Violeta Martínez-Paricio (UV)
Fernando Pérez Lambás (UV)

COMITÉ CIENTÍFIC INTERNACIONAL

Brankica Brankov (Univerzitet Union U Beogradu)
Laura Castañé Bassa (University of Jyväskylä)
Metita Koletnik (Univerza v Mariboru)
Astrid Schmidhofer (Universität Innsbruck)
Jim Vreel (Universiteit Antwerpen)